

МОРФОЛОГИЯ ДАР ИЛМИ ЗАБОНШИНОСӢ ВА ОМУӢХТАНИ ОН ДАР СИНФӢОИ ИБТИДОӢ.

Саидкулова Мафтуна Саидакбаровна

Донишкадаи соҳибкорӣ ва педагогикаи Деҳнав Факултети педагогика равияи
таҳсилоти ибтидоӣ, донишҷӯи соли сеюм гурӯҳи 8-БТ.

Email: saidqulovamaftuna@2gmail.com

+998952798007

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17346515>

Анотатсия: Морфология ҳамчун баҳши муҳими забоншиносӣ ба омӯзиши сохтор ва таркиби калимаҳо тавачҷуҳ мекунад. Таълими ин баҳш дар равандҳои таълимӣ барои рушди малакаҳои таҳлили грамматикӣ, тарзи дурусти истифодаи калимаҳо ва фаҳмиши амиқи сохтори забон нақши калидӣ мебозад. Ин мақола ба таҳлили моҳият, аҳамият ва роҳҳои самараноки таълими морфология баҳшида шудааст. Морфология имкони омӯхтани сохтори калима ва таркиби морфемаҳоро фароҳам оварда, барои баланд бардоштани сатҳи маърифат ва қобилияти таҳлилии хонандагон мусоидат мекунад. Омӯзиши самараноки он заминаи мустаҳкамҳои фаҳмиши дигар баҳшҳои грамматика мебошад.

Калидвожаҳо: Морфема, фонема, калима, ибора, морфология, синтаксис, грамматика, усул.

Anatatsiya: Morfologiya tilshunoslikning muhim bo'limi bo'lib, so'zlarning tuzilishi va tarkibini o'rganadi. Ushbu bo'limni o'rganish ta'lim jarayonida grammatik tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, so'zlarni to'g'ri qo'llash va til tuzilishini chuqur anglash uchun muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada morfologiyaning mohiyati, ahamiyati va uni samarali o'qitish usullari tahlil qilinadi. Morfologiya so'zlarning tuzilishi va morfemalar tarkibini o'rganish imkonini beradi, bu esa talabalarining bilim darajasini oshirish va tahliliy qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Uni samarali o'rganish grammatikaning boshqa bo'limlarini yaxshiroq tushunish uchun mustahkam asos yaratadi.

Kalit so'zlar: Morfema, fonema, so'z, ibora, morfologiya, sintaksis, grammatika, usul.

Анотатсия: Морфология — важный раздел языкознания, изучающий структуру и состав слов. Изучение морфологии в образовательном процессе играет ключевую роль в развитии навыков грамматического анализа, правильного употребления слов и глубокого понимания структуры языка. В данной статье рассматривается сущность, значение и эффективные методы преподавания морфологии. Морфология позволяет изучать структуру слов и состав морфем, что способствует повышению уровня знаний и аналитических способностей учащихся. Эффективное изучение этого раздела обеспечивает прочную основу для понимания других разделов грамматики.

Ключевые слова: Морфема, фонема, слово, выражение, морфология, синтаксис, грамматика, метод.

Abstract: Morphology is an important branch of linguistics that studies the structure and composition of words. Learning morphology plays a key role in educational processes by developing skills in grammatical analysis, correct word usage, and deep understanding of language structure. This article analyzes the essence, significance, and effective teaching methods of morphology. Morphology enables the study of word structure and morpheme

composition, which helps enhance students' knowledge level and analytical abilities. Effective learning of morphology provides a solid foundation for understanding other parts of grammar.

Keywords: Morpheme, phoneme, word, phrase, morphology, syntax, grammar, method.

Забон яке аз муҳимтарин воситаҳои муоширати инсонӣ буда, аз унсурҳои гуногун иборат аст. Дар илми забоншиносӣ, грамматика ҳамчун системаи қонунмандии забонӣ ба ду баҳши асосӣ — морфология ва синтаксис ҷудо мешавад. Аз ин ду, морфология баҳше аст, ки сохтори дохилии калимаҳоро меомӯзад. Омӯзиши он ба хонандагон кӯмак мекунад, ки калимаҳо ва шаклҳои гуногуни онро шинохта, дар амал дуруст истифода баранд.

Моҳияти таълими морфология. Морфология ду самти асосӣ дорад: 1. Морфологияи тасрифӣ – шаклбандии калимаҳо барои ифодаи грамматикӣ (шахс, шумора, замон ва ғ.); 2. Морфологияи сохтмонӣ (дериватсионӣ) – таҳлили сохти вожа ва роҳҳои сохтани калимаҳои нав. Омӯзиши морфология имкон медиҳад, ки хонандагон ба таҳлили сохтори дохилии калимаҳо, ҷудо кардани реша ва аффиксҳо ва фаҳмиши маънои онҳо одат кунанд. Таълими дуруст ва самаранок хонандагонро барои хондану навиштани дуруст ва фаҳмиши амиқи матнҳо тайёр месозад.

Мақсадҳои таълими морфология Баланд бардоштани маърифати забонӣ ва грамматикӣ; Таъмини малакаҳои ҷудо кардани воҳидҳои морфологӣ; Омодагӣ ба таҳлили морфемавӣ ва сохтмони вожаҳои нав; Рушди қобилияти таҳлили грамматикӣ дар хонанда.

Усул ва воситаҳои таълим. Машқҳои таҳлили морфемавӣ: ҷудо кардани реша, аффиксҳо ва муайян кардани нақши онҳо; Истифодаи матнҳои таълимӣ ва адабӣ: таҳлил ва омӯзиши сохти калимаҳо дар матнҳои воқеӣ; Саволу ҷавоб, озмунҳои таълимӣ ва бозихои луғавӣ барои бедор кардани шавқи донишомӯзон; Истифодаи васоити дидактикӣ: ҷадвалҳо, кортҳо, шаклҳои визуалӣ барои таҳкими фаҳмиши мавзӯ.

Аҳамияти амалӣ ва назариявии таълим. Таҷриба нишон медиҳад, ки хонандагоне, ки морфологияро амиқ меомӯзанд, сатҳи саводи луғавӣ ва грамматикӣ дар онҳо баландтар аст. Онҳо метавонанд калимаҳои навро дуруст созанд, маънои онҳоро фаҳманд ва дар навиштору гуфтор забони дурустро истифода баранд. Таълими морфология на танҳо як баҳши зарурии барномаи таълимӣ, балки воситаи муҳим барои ташаккули тафаккури грамматикӣ ва таҳлилӣ дар донишомӯзон мебошад. Омӯзиши ин баҳш бояд бо усулҳои муосир, амалӣ ва шавқовар анҷом дода шавад. Бо ин роҳ, хонандагон на танҳо қоидаҳоро меомӯзад, балки онҳоро дар амал истифода бурда, дониши забонии худро мустақкам месозад.

Адабиёти истифодашуда:

1. Абдурахмонов, Ҳ. Педагогикаи умумӣ. – Самарқанд: Ирфон, 2019.
2. Раҳимов, Ш. Асосҳои психологияи педагогӣ. – Душанбе: Маориф, 2020.
3. Чумъаев, Қ. Методикаи таълими синфҳои ибтидоӣ. – Самарқанд: Ношир, 2021.
4. Саидзода, М. Психологияи синнусоӣ. – Душанбе: Дониш, 2018.

5. Amirqulov, A. (2023). HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA O 'RTA ASRLAR SHARQ MUTAFAKKIRLARI MA'NAVIY MEROSINING ROLI. Евразийский журнал академических исследований, 3(1 Part 3), 76-79.